

Antwoord. Periodiek gastroscopisch onderzoek bij patiënten met pernicieuze anemie berust op grond van hun verhoogde kans op het krijgen van maagkanker. Een Deense analyse van geregistreerde kanker-gevallen over 1972 heeft uitgewezen dat bij 19 van 877 patiënten met maagcarcinoom en bij 3 van 1777 patiënten met carcinoom van het colon, pernicieuze anemie al vooraf bekend was. Hoewel deze frequenties van respectievelijk 0,022 en 0,002 significant verschillen, blijft de algehele frequentie van maagkanker bij patiënten met pernicieuze anemie laag. Op grond van de 19 carcinoomgevallen in de groep patiënten met pernicieuze anemie zou in Denemarken de frequentie 0,003 zijn bij een geschat totaal aantal van 6000 patiënten met pernicieuze anemie.

Tegenover het vroegtijdig ontdekken van één geval van maagcarcinoom door het doen van gastroscopisch onderzoek 1 of 2 maal per jaar zouden dus meer dan 300 of 600 negatieve bevindingen bij diagnostische ingrepen moeten staan. Bovendien is het nog de vraag of de geneeskundige gevolgtrekking, nl. een vroegtijdige radicale operatieve ingreep – waarschijnlijk een grote maagresectie, daar de tumorgroei bij pernicieuze anemie vaak in het gebied van de fundus op het corpus zetelt –, de gemiddelde overlevingsduur van deze patiënten zou kunnen verlengen. Het afzonderen van bijzondere risicogroepen op objectieve gronden is evenmin mogelijk: er is geen leeftijdsvoorkeur, de betekenis van intestinale metaplasie bij de gastritis van pernicieuze anemie als eventuele pre-maligne verandering is twijfelachtig en of het gevaar van ontarding toeneemt bij langer durende gastritis is onvoldoende onderzocht.

BOEKAANKONDIGINGEN

Experimenten op mensen. Feiten en meningen over het gebruik van proefpersonen in de wetenschappen. Onder redactie van H. SMID. 328 bl., fig., tabellen. Ankh-Hermes, Deventer 1982. Prijs: ingen. f 39,50.

Het verschijnen van dit boek valt samen met het publiceren van het advies van de Centrale Raad voor de Volksgezondheid betreffende medische experimenten op mensen. De redacteur van dit boek stelt zich echter terecht op het standpunt, dat het overheidstoezicht zich niet zou moeten beperken tot de medische sector, welke stelling meer zwaarte krijgt door de inhoud van het gebodene. Behalve in een korte objectieve inleiding is de redacteur niet zelf aan het woord, doch hij heeft een aantal op dit gebied ervaren binnen- en buitenlandse artsen, sociologen, juristen, filosofen en ethici hun mening laten geven, ten dele in de vorm van overzichtsartikelen, ten dele in de vorm van, boeiend afgenomen en weergegeven, interviews. Voor artsen zijn vooral de bijdragen van Van Praag, Noach en Leenen van belang. Hoewel de aard en het peil van de bijdragen sterk wisselend zijn, en ook controversiële visies, die gekleurd zijn door een gebrek aan specifieke deskun-

De gevolgtrekking van bovenstaande overwegingen is dat de aanbeveling van routinegewijs, regelmatig herhaald, gastroscopisch onderzoek bij patiënten met pernicieuze anemie niet kan worden verdedigd. De vele hiaten in onze kennis over het ontstaan van maagcarcinoom vragen dringend om goed opgezet klinisch onderzoek.

Literatuur: BERKEL, J. en G.N.J. TYTGAT (1982) *Ned. T. Geneesk.* 126, 1164. – CHANARIN, I. (1979) In: *The megaloblastic anaemias*. Blackwell Scientific Publications, Oxford. – ELSBORG, L. en J. MOSBECH (1979) Gastric cancer as a risk factor in pernicious anaemia. In: *Vitamin B12*, bl. 1119. – PEDERSEN, A.B. en J. MOSBECH (1969) *Acta med. scand.* 185, 449.

INGEZONDEN

Welke gevolgen heeft te veel drop eten?

Bij het lezen van vraag 28 (1982) rijst bij de arts die zich van het ziektebeeld bewust is de vraag of de beschreven 20-jarige patiënte die ca. 300 g drop per dag eet, wellicht anorexia nervosa heeft. In het antwoord wordt niet ingegaan op de Brief aan de redactie van SCHEFFER en OP DEN VELDE (1981) die het eventuele verband tussen anorexia nervosa en voorafgaand groot gebruik van drop onder de aandacht brengt.

Literatuur: SCHEFFER, S. en W. OP DEN VELDE (1981) *Ned. T. Geneesk.* 125, 842. – Vraag 28 (1982) *Ned. T. Geneesk.* 126, 1148.

Eibergen, juni 1982

C. STRUMPHLER

digheid, niet ontbreken, kan in het algemeen toch van een evenwichtig en goed boek gesproken worden, dat aan iedereen die geconfronteerd wordt met de ethiek van het humane experiment, ter lezing kan worden aanbevolen.

L. OFFERHAUS

Verletzungen des Ellbogens. (Reisenburger Workshop, februari 1981.) Onder redactie van C. BURRI en A. RÜTER. 325 bl., 213 fig. Springer-Verlag, Berlijn 1982. Prijs: ingen. DM. 98,-.

Dit boek bestaat uit voordrachten met bijbehorende discussies, gehouden tijdens de veertiende „workshop” voor ongevalschirurgie te Reinsburg in 1981, die gewijd was aan letsels van de elleboog. Het is eigenlijk te beschouwen als een complete monografie over letsels in en nabij het ellebooggewricht en geeft uitstekende informatie over pathofysiologie, diagnostiek en behandeling van deze letsels, alsmede de behandeling van de latere gevolgen ervan.

A.A. HOLSCHER